

”Sain mitä hain ja nyt haluan vielä enemmän”

Stadian aikuiskoulutuksen merkitys sosionomin (AMK) työuralle

Päivi Kaljonen

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU STADIAN JULKAISUJA

SARJA D: ARTIKKELIT 8

Päivi Kaljonen

”Sain mitä hain ja nyt haluan vielä enemmän”

Stadian aikuiskoulutuksen merkitys sosionomin (AMK) työuralle

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja
Sarja D: Artikkelit 8
2008

© 2008 Tekijä

Julkaisu on tekijänoikeussäädösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Julkaisija Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
www.stadia.fi > www.metropolia.fi

ISBN 978-952-5158-60-1

ISSN 1796-0754

Sisällys

1	Aikuiskoulutuksen lupaama hyvä?.....	5
2	Aikuiskoulutuksesta valmistuneet sosionomit.....	6
	Työurien kehitys.....	7
	Työssä viihtyminen.....	9
3	Koulutuksen merkitys	11
	Lopuksi.....	13
	Lähteet.....	14

Tässä artikkelissa¹ olen kiinnostunut Helsingin ammattikorkeakoulun sosiaalialan aikuiskoulutuksen vaikuttavuudesta sosionomi (AMK) -tutkinnon² suorittaneiden urakehityksen ja koulutuksen merkityksen näkökulmista. Artikkelini pohjautuu arvioivaan lomakekyselyyn, joka kohdennettiin kaikille vuoteen 2005 mennessä sosiaalialan aikuiskoulutuksessa tutkinnon suorittaneille sosionomeille. Koulutusohjelman kehittämisen näkökulmasta on tärkeää saada tietoa, miten opiskelijat ovat urallaan edenneet ja miten he arvostavat hankkimaansa tutkintoa.

1 Artikkelini perustuu vuosina 2005–2007 Helsingin yliopiston täydennyskoulutusyksikkö Palmelian järjestämässä Hyvinvointipalveluiden arvioinnin diplomakoulutuksessa tekemääni lopputyöhön.

2 Jatkossa sosionomi.

1 Aikuiskoulutuksen lupaama hyvä?

Elinikäiseen oppimisen ja siihen liittyvän aikuiskoulutuspolitiikan johtavia ajatuksia on 1960-luvulta lähtien ollut koulutuksellisen tasa-arvon lisääminen ja kansalaisten ammattitaidon, yhteiskunnallisen osallisuuden ja persoonallisuuden kehittymisen tukeminen ja vahvistaminen (Tynjälä ym. 2004). Formaalin eli tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen piirissä elinikäisen oppimisen periaatteet ovat tarkoittaneet sitä, että ammatillisen tason tutkinnon suorittaneille on tarjottu mahdollisuus täydentää tutkintonsa korkeakoulutason tutkinnoksi, edetä urallaan ja samalla syventää ja kehittää osaamistaan.

Tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen ilosanoma (Education Gospel) lupaa, että korkeakoulutuksen avulla yksilö pystyy vastaamaan tietoyhteiskunnan, kansainvälisen kilpailukyvyn ja globalisaation mukanaan tuomiin muuttuneiden ammattien, kvalifikaatioiden ja pätevyysvaatimusten haasteisiin. Usein myös luvataan, että pitkään koulutukseen uhratut vuodet kuitataan myöhemmin kertyvinä parempina ansioina tai haasteellisimpina ja mielenkiintoisimpina työtehtävinä. (Ahola 2004; Silventoinen 1998: 65.)

Aikuiskoulutuksen lupaaman hyvän rinnalla kerrotaan myös toista tarinaa. Siinä tarinassa yksilö kouluttautuu hyvässä uskossa yhä enemmän ja yhä korkeammalle, mutta työelämä ei pystykään tarjoamaan tutkinnon jälkeistä urakehitystä. Amerikassa Richard Freeman puhui jo 1970-luvulla koulutusinflaatiosta ja siihen liittyvästä tutkintoinflaatiosta. Mitä enemmän koulutetaan, sitä pienemmäksi jää tietyn tutkinnon painoarvo ja sitä enemmän ja korkeampaa koulutusta tavoitellaan. Ylikouluttautumisen ongelma johtaa siihen, että korkeakoulutetut sijoituvat töihin, joissa he eivät voi käyttää kaikkia koulutuksessa saamiaan tietoja ja taitoja. (Ahola 2004: 16–25.)

Työmarkkinoiden mekanismit ja yhteiskunnallisen nimeämisen kautta hankitut tutkinnot eivät siis aina kohtaa toisiaan. Aikuiskouluttajien mieltä painaa, pystyykö koulutus lunastamaan lupauksensa opiskelijoiden työurien kehityksestä ja ammatillisesta kasvusta vai osoittautuuko koulutuksen lupaama hyvä vain "mantraksi", katteettomaksi puheeksi? Tässä artikkelissa avaan kysymystä Stadian sosiaalialan aikuiskoulutuksen käyneiden sosionomien työurien ja koulutukselle annettujen merkitysten kautta.

2 Aikuiskoulutuksesta valmistuneet sosionomit

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian sosiaalialan aikuiskoulutus aloitettiin pian ammattikorkeakoulujärjestelmän vakiinnuttua maahamme vuonna 1996. Vuoteen 2006 mennessä koulutukseen oli hakenut 851 opiskelijaa. Koulutuspaikan oli saanut ja vastaanottanut 163 opiskelijaa, mikä merkitsee noin joka viidettä opiskelemaan hakenutta. (Amkota 2006.)

Helsingin ammattikorkeakoulun opetussuunnitelma (210 op) jäsentyy sosiaalipedagogisen osaamisen ja sosiaalialan työn keskeisten elementtien varaan. Opintojen tavoitteena on antaa valmiuksia tehdä työtä yhteiskunnallisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja yksilöiden ja yhteisöjen identiteetin vahvistamiseksi sekä osallisuuteen aktivoivan toimintakulttuurin luomiseksi. (Helsingin ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelma 2005.)

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet sosionomit työskentelevät erilaisissa sosiaali- ja kasvatustalouden ohjaus-, neuvonta-, projekti- ja kehittämistöissä julkisissa avo- ja laitospalveluissa, järjestöissä tai yritystoiminnassa. Sosionomin uusiksi työaloiksi ovat nousemassa erityisesti kuntouttava työtoiminta ja eläketurvatoiminnan alaiset kuntoutukseen liittyvät tehtävät.

Vuosina 1998–2005 aikuiskoulutuksesta valmistuneista 163 sosionomista tavoitettiin tämän artikkelin pohjalla olevan kyselyn kohdeksi 153 sosionomia. Heistä kyselylomakkeen palautti 111 sosionomia. Vastausprosentiksi muodostui 72,5 prosenttia.

Kyselyyn vastanneiden sosionomien taustatiedot vahvistivat sosiaalialan sukupuolisidonnaista kuvaa. Ainoastaan viisi miestä vastasi kyselyyn. Yli puolet vastaajista oli yli 40-vuotiaita. Sosiaalialan aikuiskoulutus on muun aikuiskoulutuksen tavoin tyypillisesti keski-ikäisten tai jopa sitä vanhempien naisten koulutusmuoto.

Kyselyyn vastanneista 67,6 prosentilla oli taustallaan ylioppilas-tutkinto. Peruskoulun päästötodistus oli 32,4 prosentilla. Luvut kertovat, että sosiaalialan aikuiskoulutukseen hakeutuu yli kaksi kertaa enemmän ylioppilaspohjaisia opiskelijoita kuin peruskoulupohjaisia. Sama suuntaus on havaittu useissa muissakin aikuiskoulutustutkimuksissa; pohjakoulutuksen taso näyttää pitkälti sanelevan koulutusportaalta toiselle siirtymisen. (Ks. Elinikäinen oppiminen 2005:13; Tulkki–Honkanen 1998: 200.)

Työurien kehitys

Helsingin ammattikorkeakoulun sosiaalialan aikuiskoulutukseen tulleista 85 prosenttia oli työskennellyt ennen koulutukseen hakeutumistaan kuntatyönantajan alaisuudessa. Kuntatyönantajan osuus oli koulutuksen jälkeen pudonnut 79 prosenttiin. Vastaavasti sekä yksityissektorin että järjestöjen osuus on koulutuksen jälkeen noussut kolmella prosenttiyksiköllä. Muutokset eivät ole suuria, mutta saattavat ennakoita sosiaalialan työn tulevaa siirtymää painokkaammin yksityisten ja järjestöjen tuottamien palveluiden piiriin. Sama trendi on tuotu esiin mm. Talentia ry:n vastavalmistuneille sosiaalityöntekijöille ja sosionomeille suunnatussa jäsenkyselyssä. (Vrt. Tolonen 2007: 22.)

Siirtymät sosiaalialan eri tehtäväalueiden sisällä ennen ja jälkeen aikuiskoulutuksen ovat huomattavasti suuremmat kuin siirtymät suhteessa työnantajatahoon. Taulukossa yksi on kuvattu kyselyyn vastanneiden tehtäväalueet ennen ja jälkeen aikuiskoulutuksen. Siirtymät on merkitty prosenttiyksikköinä.

TAULUKKO 1. Vastaajien tehtäväalue ennen ja jälkeen aikuiskoulutuksen (henkilöiden lukumäärä, muutos %-yksikköä).

	ennen		jälkeen		muutos
	lkm.	%	lkm.	%	%-yks.
lastensuojelutyö	22	22,7	37	37,7	5
vanhustyö	4	4,1	8	8,2	4
kuntouttava työtoiminta	1	1	4	4,1	3
kehitysvammatyö	12	12,4	13	13,3	1
kotipalvelu	15	15,5	1	1	-14
päivähoito	32	33	27	27,5	-5
terveydenhuoltoala	7	7,2	4	4,1	-3
muut	4	4,1	4	4,1	0
yht.	97	100	98	100	

Selvää siirtymää eri tehtäväalueiden välillä on tapahtunut kohti lastensuojelun, vanhustyön ja kuntouttavan työtoiminnan tehtäviä. Suurin lisäys on tapahtunut kohti *lastensuojelun* tehtäviä, joihin tässä selvityksessä on luokiteltu perinteisten laitoksiin sijoittuvan lähikasvatuksen tehtävien lisäksi myös avohuollon kentällä tapahtuva työ lasten, nuorten ja perheiden parissa. Tähän luokkaan on laskettu myös ne sosionomit, jotka työskentelevät koulutuksen jälkeen lastensuojelun sosiaalityöntekijän sijaisena ja koulukuraattorina. Näin luokiteltuna laajasti ymmärretyn lastensuojelun työtehtävissä työskentelee lähes 38 prosenttia Stadian

aikuiskoulutuksesta vuosina 1998–2005 valmistuneista sosionomeista.

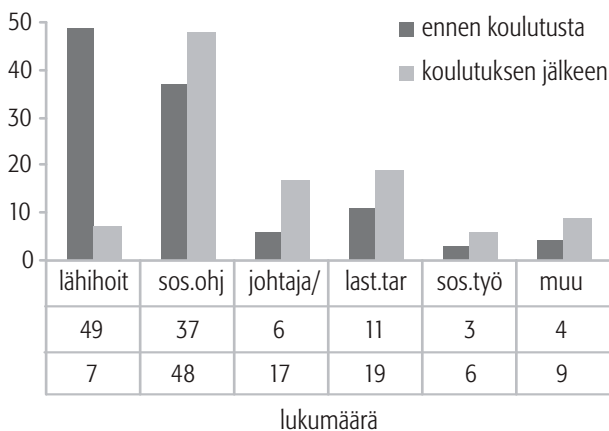
Vanhustyössä työskentelevien osuus on aikuiskoulutuksen jälkeen lisääntynyt neljällä prosenttiyksiköllä. Lisäys selittyy pitkälti sillä, että sosionomitutkinnon suorittaneista osa on hakeutunut vanhusten palvelutalojen esimiehiksi ja johtajiksi. *Kuntouttavan työtoiminnan* osuus on myös noussut kolmella prosenttiyksiköllä. *Kehitysvammatyössä* työskentelevien määrä ennen ja jälkeen aikuiskoulutuksen on pysynyt lähes samana.

Kun tarkastellaan tehtäväalueita, joilla sosionomien osuus on koulutuksen jälkeen vähentynyt, nousee suurimmaksi sektoriksi *kotipalvelu*. Aikuiskoulutuksen jälkeen kotipalvelun piirissä työskenteli vain 1 prosentti sosionomeista, kun heitä ennen aikuiskoulutusta oli kotipalvelun tehtävissä noin 15 prosenttia. Erotus on yli 14 prosenttiyksikköä. Tulos antaa aiheita kysyä Tolosen (2007: 21) tapaan: onko kotipalvelusta tullut viime vuosina kotisairaanhoidon niin, että sen ohjaustehtävät ovat siirtyneet sosiaalialan ammattilaisilta terveydenhoidon koulutuksen saaneille?

Myös *päivähoidossa* työskentelee aikuiskoulutuksen jälkeen kolme prosenttiyksikköä vähemmän sosionomeja kuin ennen koulutusta. On kuitenkin huomattava, että päivähoito on edelleen toiseksi suurin sosionomien tehtäväalue. Siellä työskentelee edelleen lähes 28 prosenttia kyselyyn vastanneista sosionomeista. *Terveydenhuollon* piirissä työskentelee 3 prosenttiyksikköä vähemmän sosionomeja kuin ennen koulutusta.

Taulukossa 2 on kuvattu kyselyyn vastanneiden tehtävänimikkeet ja niissä työskentelevien henkilöiden lukumäärät ennen ja jälkeen koulutuksen.

TAULUKKO 2. Kyselyyn vastanneiden tehtävänimikkeet ennen (110 kpl) ja jälkeen (106 kpl) koulutuksen.

Taulukon 2 henkilölukumäärät osoittavat, että koulutuksen jälkeen lähihoitajan tason tehtävissä työskentelee enää seitsemän henkilöä, kun vastaava luku ennen koulutusta oli 49. Tämä kertoo, että lähes 90 % lähihoitajan tai vastaavan tutkinnon suorittaneista on koulutuksen jälkeen siirtynyt sosionomin koulutusta edellyttäviin tehtäviin³.

Vastaavasti taulukko kaksi osoittaa, että 54 henkilöä työskenteli jo ennen koulutukseen tuloaan sosionomin koulutusta edellyttävissä tehtävissä sosiaaliohjaajina, esimiehinä ja lastentarhanopettajina. Osa heistä jatkoi entisissä tehtävissään, mutta osa vaihtoi koulutuksen jälkeen itseään kiinnostavampaan sosionomin tason tehtävään.

Edellä kuvatut siirtymät eri tehtävänimikkeiden välillä kertovat selvää kieltään siitä, että suurin osa aikuiskoulutuksen käyneistä työskentelee koulutuksen jälkeen sosionomin pätevyyttä edellyttävissä tehtävissä. Entä ovatko sosionomit sitten tyytyväisiä nykyisiin tehtäviinsä?

Työssä viihtyminen

Kyselyyn vastanneista sosionomeista 76,1 prosenttia työskenteli vakituksessa työsuhteessa ja 20,2 prosentilla oli määräaikainen työsuhte. Yksi vastaajista oli työtön, yksi opiskelija ja yksi oli eläkeläinen. Vakituksia työsuhteita oli eniten 40–49-vuotiaiden ikäryhmästä. Määräaikaisia työsuhteita oli puolestaan eniten 30–39-vuotiaiden ikäryhmässä. Luvut heijastavat yleisempääkin tilannetta työmarkkinoilla. Työsuhteiden määräaikaistuminen ja osa-aikaistuminen on 1990-luvulta lähtien koskenut nimenomaan nuorempia ikäluokkia.

Lähes 87 prosenttia vastanneista kertoo viihtyvänsä nykyisissä tehtävissään jokseenkin tai täysin hyvin. Kyselyn avovastuksissa kuvailtiin, kuinka:

Koen olevani mielekkäässä ja haastavassa työssä, jossa ammattitaitoani arvostetaan. (57)

Työni on monipuolista ja haasteellista. (50)

³ Seitsemän henkilöä eli noin 14 prosenttia työskenteli vielä sosionomi-koulutuksen jälkeenkin lähihoitajan tai vastaavan tason tehtävissä. Luku on samaa suuruusluokkaan kuin esimerkiksi Talentia ry:n sosionomi- (AMK) ja sosiaaliohjaajien -kyselyssä, jonka mukaan vastavalmistuneista korkeakoulutetuista sosionomeista noin 14 prosenttia sijoittuu koulutustaan vastaamattomiin hoiva- ja huolenpitotehtäviin (Tolonen 2007: 21).

Työssä viihtymisen positiivinen yleisilme saa kuitenkin lisäväriä, kun sitä tarkastellaan uuden sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuuslain (L272/2005) määrittelemillä sosiaaliohjauksen ja lastentarhanopettajien tehtäväalueilla. Sosiaaliohjaaja kirjoittaa sosiaalialan tehtävärakenteiden muutoksen tuomista paineista:

Suuria muutoksia on tulossa ja on tullut jo. Sosiaaliohjaajan tehtäväkuva on edelleen epäselvä ja eikä vastaa (muutosten jälkeen vielä vähemmän) sosionomin saamaa koulutusta riittävästi, osaaminen ei toteudu. (53)

Huoli siitä, pystyykö sosionomi toteuttamaan omaa osaamistaan työsäään, kuuluu myös lastentarhanopettajana toimivien avovastauksissa. Niissä kerrottiin, kuinka sosionomi on ”tuulisella paikalla” päiväkodissa, koska lastentarhanopettajan tutkinto on se, mitä päiväkodissa lopulta arvostetaan. Tästä johtuen sosionomin on vaikea saada vakituista työpaikkaa päiväkodissa, vaikka onkin työhön muodollisesti pätevä. Tätä seikkaa kuvattiin avovastauksissa hyvinkin tunnepitoisesti:

Sosionomin arvostus ylös – sinne se kuuluu! On närkästyttävää lukea lastentarhanopettajaliiton VÄHÄTTELYÄ meistä! Päiväkoti voisi keskustella julkisesti enemmän. Ajan tasalla oleva, kehittyvä ja inhimillinen päiväkotiarvostaa erilaisia ja monipuolisia ammattinimikkeitä/tutkintoja. Esimerkiksi nykyisessä työpaikassani lastentarhanopettajana vakituiseen työsuhteeseen valitaan vain lastentarhanopettajia. Minulla ei ole siellä siis tulevaisuutta! (10)

Kyselyyn vastanneiden sosionomien avovastauksista on selkeästi aistittavissa, kuinka sosiaaliohjauksen ja lastentarhanopettajien tehtäväalueiden jäsentymättömyys toisaalta haastaa sosionomeja päämäärätietoisesti hakemaan ja puolustamaan omaa paikkaansa sosiaalialan työn kentällä ja toisaalta aiheuttaa ehkä kohtuuttomiakin paineita oman ammatillisen identiteetin rakentamiselle. (Vrt. Borgman 2006: 300.)

Suurin osa aikuiskoulutuksen käyneistä sosionomeista kokee kuitenkin olevansa koulutustaan vastaavassa työssä. Työ koetaan mielekkääksi ja haasteelliseksi sekä sisäisesti palkitsevaksi. Sosionomit kertovat sitoutuneensa työhönsä ja haluavansa kehittää sitä.

Entä millaisia merkityksissä aikuiskoulutuksesta valmistuneet sosionomit sitten antoivat saamalleen tutkinnolle?

3 Koulutuksen merkitys

Useissa aikuiskoulutustutkimuksissa on osoitettu, kuinka aikuiskoulutukselle annetut merkitykset ovat yhteydessä niihin orientaatioihin, joiden kannattamina on aikanaan koulutukseen hakeutunut (Muhonen – Piesanen 2006). Omassa selvityksessäni luokittelin⁴ aikuiskoulutukseen hakeutumisen orientaatiot kolmeen ryhmään. Ryhmät nimesin elinikäisen oppimisen, työuralla etenemisen, ja uuden etsinnän orientaatioksi.

Elinikäisen oppimisen orientaatiolla koulutukseen tulleet kuvasivat avovastauksissaan koulutuksen merkitystä vahvasti nykyisen työnsä substanssiin liittyvän osaamisen laajentumisena ja syventymisenä. He kertoivat, kuinka koulutus vahvisti nykyisen työn metodista haltuunottoa. Koulutuksen tärkein merkitys nousi siitä tunteesta, että hallitsee paremmin nykyisen työnsä ja sen haasteet.

Teen edelleen asiakastyötä, mutta nyt koetan auttaa asiakkaita auttamaan itse itseään. Koetan vaikuttaa pysyvämpiin muutoksiin asiakkaiden elämässä. Työskentelen syvällisemmällä tasolla asiakkaiden kanssa kuin ennen. (129)

Avovastuksissa tuotiin myös esille, kuinka koulutuksen tarjoama *sosiaalipedagoginen viitekehys on vahvistanut omaa näkemystä sosiaalialan työstä (112)*. Sosiaalipedagogisen ajattelun kautta on pystynyt syventämään ja laajentamaan omaa osaamistaan nykyisessä työssä.

Koulutus avasi sosiaalipedagogisen ajattelun rikkaiden ja jätti nälän hakea syvempää tietoa. (116)

Oman ammatillisen kasvun ja kehityksen motivaatio lisääntyi, toivottavasti pysyvästi. (125)

Koulutus valoi uskoa omiin oppimiskykyihin. Erityisesti myöhemmällä iällään koulutukseen tulleet kertoivat, kuinka koulutukseen hakeutumista motivoi *halu osoittaa itselleen ja muille, että oppiminen on mahdollista vanhempanakin (123)*. Yhteys kertoo erityisesti iäkkäimpien opiskelijoiden uskonvan elinikäisen oppimisen lupaamaan hyvään. Aikuiskoulutuksessa saadut onnistuneet oppimiskokemukset virittivät oppimisen halun, jonka toivottiin jäävän pysyväksi.

Työuralla etenemisen orientaatiolla koulutukseen tulleet puolestaan korostivat koulutuksen merkitystä sellaisen osaamisen tai pätevyyy-

4 Ryhmät nimesin kyselylomakkeen väitteistä tehtyjen summamuuttujien perusteella.

den antajana, jolla voi päästä tavalla tai toisella yhteiskunnallisesti arvostetumpiin tehtäviin. Arvostus voidaan osoittaa esimerkiksi suurempana palkkana, arvostetumpana nimikkeenä, parempina työehtoina tai niin, että työntekijän itsenäisyys ja vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät (vrt. Borgman 2006: 182). Koulutuksen kautta saatu sosionomin tutkinto lisäsi arvoa työmarkkinoilla.

Koulutus mahdollisti etenemisen uralla. (25)

Palkka on parantunut työtehtävien muuttumisen myötä. (66)

Sain koulutuksella oikein mukavan ammatin ja viihtyisän työn. Sain mitä halusin ja haluan nyt vielä enemmän. (52)

Elinikäisen oppimisen ja työuralla etenemisen rinnalla koulutus vastasi myös **uuden etsinnän orientaatiolla** koulutukseen tulleiden odotuksiin. Se, että pystyi koulutuksen jälkeen jättämään taakseen kuormittavan ja työmäärältään raskaan työn ja onnistui löytämään itseään sisällöllisesti paremmin tyydyttävän työn, herätti itsen ikään kuin ammatillisesti uudelleen eloon.

Pääsin vihdoin tekemään työtä, jonka koin omakseni. Heräsin ammatillisella tasolla "eloon". (54)

Sain tavallaan uuden alun. Koulutuksella on ollut suuri merkitys ja olen tyytyväinen nykyiseen haastavaan työhöni, johon voin vaikuttaa. (57)

Avovastukset vahvistivat käsitystä siitä, että suuri osa valmistuneista sosionomeista on löytänyt aikuiskoulutuksen jälkeen työn, jonka kokee omakseen ja jossa voi käyttää kykyjään monipuolisesti. Ollilla (2004: 45–46) näkeekin, että omien kykyjen ja potentiaalien etsintä on yksi ihmisenä olon perusvire. Jotkut löytävät omat kykynsä jo varhain nuoruudessa, mutta useimmille omat potentiaalit alkavat hahmottua vasta myöhemmällä iällä elämän- ja työkokemuksen kertyessä. Aikuiskoulutus merkitsee monelle uutta mahdollisuutta testata omien potentiaalinsa rajoja.

Lopuksi

Tämän artikkelin alussa pohdin, pystyykö sosionomin tutkintoon johdettava aikuiskoulutus vastaamaan korkeakoulutuksen ilosanomaan ja lunnastamaan lupauksensa siitä, että pitkään koulutukseen uhratut vuodet pystytään kuittaamaan parempina ansioina tai haasteellisimpina ja mielenkiintoisimpina työtehtävinä. Vai käykö niin, että yksilö kouluttautuu hyvässä uskossa yhä enemmän ja yhä korkeammalle, mutta työelämä ei pystykään tarjoamaan tutkinnon jälkeistä urakehitystä eikä edes mielekkäämpiä työtehtäviä?

Artikkelin pohjana olevan kyselyn tulosten analyysi osoitti, että sosiaalialan aikuiskoulutukselle on ollut aito tilaus. Koulutus on pystynyt tarjoamaan lähihoidaja- ja opistotason tutkinnon suorittaneille mahdollisuuden urakehitykseen, ammatilliseen ja henkilökohtaiseen kasvuun. Aikuiskoulutus osoittautui myös merkittäväksi väyläksi siirtyä tehtävästä toiseen ja löytää itselleen entistä kiinnostavimpia työtehtäviä erityisesti laajasti ymmärretyn lastensuojelun ja päivähoidon piiristä.

Aikuiskoulutus merkityksellistyi sosionomeille ikään kuin vastauksena niihin jälkimodernin yhteiskunnan odotuksiin, jotka kohdistuvat yksilön jatkuvaan oman ammattitaidon ja persoonallisuuden kehittämiseen, henkilökohtaiseen kasvuun ja itsensä toteuttamiseen. Suurin osa sosiaalialan aikuiskoulutukseen tulleista sosionomeista tuli koulutukseen aidosta elinikäisen oppimisen halusta tavoitteenaan syventää ammatillista osaamistaan, edetä urallaan ja löytää itselleen entistä mielenkiintoisempia työtehtäviä. Sosionomeille aikuiskoulutuksen lupaama hyvä ei osoittautunut vain mantraksi, katteettomaksi lupaukseksi vaan aidosti sisäistetyksi asenteeksi omaa ammatillista osaamista ja sen kehittämistä kohtaan.

Lähihoidajien ja opistotason tutkinnon suorittaneiden ulkoiset paineet hankkia itselleen lisäkoulutusta ovat myös olleet kovat. Uudet sosiaalialan henkilöstön kelpoisuusehdot ovat edellyttäneet yhä useampaan tehtävään korkeakoulututkintoa ja samalla rajanneet alemman tason tutkintoja monien haluttujen työtehtävien ulkopuolelle. Sosiaalialan työuralla etenemisen kovaksi ehdoksi on yksinkertaisesti noussut tarve hankkia itselle korkeakoulututkinto.

Aikuiskoulutuksen käyneiden sosionomien viesti kouluttajille on rohkaiseva, mutta samalla haastava. Haasteeseen vastaaminen tarkoittaa huomion kiinnittämistä laadullisesti korkeatasoiseen ammatillisiin sisältöihin, mutta ennen kaikkea haasteeseen vastaaminen tarkoittaa aidon oppimisen ilon herättämistä ja opiskelijoiden rohkaisemista omien ammatillisten intentioiden toteuttamiseen.

Lähteet

- Amkota 2006.
- Ahola, Sakari 2004: Korkeakoulutus ja työelämä. Lähtökohtia ilmiöön ja sen tutkimiseen. Teoksessa Tynjälä, Päivi – Välimaa, Jussi – Murtonen, Mari (toim.): Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Pedagogisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia. Juva. PS–Kustannus. SS. 15–37.
- Borgman, Merja 2006: Sosionomi (AMK) 2015. Teoksessa Vuorensyrjä, Matti – Borgman, Merja – Kempainen, Tarja – Mäntysaari, Mikko – Pohjola, Anneli (toim.): Sosiaalialan osaajat 2015. Sosiaalialan osaamis-, työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointihanke (SOTENNA): loppuraportti. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön julkaisusarja 4. Tampereen yliopistopaino. Tampere. SS. 157–226.
- Elinikäinen oppiminen yliopistoissa -työryhmän muistio 2005. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005: 38. Opetusministeriö. Koulutus ja tiedepoliittinen osasto. Helsinki.
- Helsingin ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma. <http://www.stadia.fi>
- Muhonen, Reetta – Piesanen, Ellen 2006: Korkeakoulutus osana elämänlaajuista oppimista. Teoksessa Ursin, Jari – Välimaa, Jussi (toim.): Korkeakoulutus teoriassa. Näkökulmia ja keskusteluja. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä. SS. 185–214.
- Silvennoinen, Heikki 1998: Oppiminen työelämässä. Teoksessa Silvennoinen, Heikki – Tulkki, Pasi (toim.): Elinikäinen oppiminen. Gaudeamus. Tampere. SS. 61–102
- Tolonen, Mervi 2007: Vastavalmistuneiden urapolut 2007. Vuosina 2005–2006 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö. Talentia ry. Helsinki.
- Tulkki, Pasi – Honkanen, Petri 1998: Valta oppimisen kentällä. Teoksessa Silvennoinen, Heikki – Tulkki, Pasi (toim.): Elinikäinen oppiminen. Gaudeamus. Tampere. SS. 25–60.
- Tynjälä, Päivi – Slotte, Virpi – Nieminen, Juha – Lonka, Kirsti – Olkinuora, Erkki 2004: Yliopistosta valmistuneet työelämässä. Teoksessa Tynjälä, Päivi – Välimaa, Jussi – Murtonen, Mari

(toim.): Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Pedagogisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia. PS-Kustannus. Juva. SS. 91–108.

Ollila, Maija-Riitta 2003: Uskollisuudesta ja uskottomuudesta. Kirjapaja Oy. Helsinki.

L272/2005. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista. Annettu Helsingissä 29. päivänä huhtikuuta 2005.